

Artur Dariusz Kubacki (<https://orcid.org/0000-0002-3740-2551>)

Uniwersytet Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie

Kontrastywne badania legilingwistyczne w Polsce na przykładzie języków germańskich¹

W opublikowanej rozmowie – która odbyła się z inicjatywy Zofii Bilut-Homplewicz i Waldemara Czachura – z polskimi i niemieckojęzycznymi badaczami kontrastywności, zwłaszcza w kontekście prowadzonych przez nich badań nad tekstem i dyskursem, stwierdzono, że już w latach 60. oraz 70. ubiegłego stulecia badania kontrastywne zadomowiły się na stałe w językoznawstwie. Przedmiotem refleksji naukowej stało się pierwotnie – jak podkreślają we wstępie do rozmowy jej inicjatorzy – porównywanie struktur najczęściej języka obcego ze strukturami języka ojczystego oraz wyodrębnianie różnic i podobieństw między nimi, co miało mieć istotne przełożenie na uczenie się i nauczanie języków obcych, a także na translatorykę. Jednak podejście strukturalne – jak konstatują wymienieni powyżej badacze – okazało się niewystarczające, a do skutecznej nauki języka obcego niezbędna okazała się wiedza na temat kulturowo uwarunkowanych konwencji i norm jego użycia (zob. Bilut-Homplewicz et al. 2012: 13).

Metoda badań kontrastywnych już od lat 90. XX wieku wykorzystywana jest z powodzeniem w polskiej legilingwistyce, zwanej także przez Jerzego Pieńkosa (1999: 18) jurslingwistyką, co miałem okazję szczegółowo przedstawić w dwóch artykułach recenzyjnych z 2017 r. i z 2019 r., gdy omawiałem najnowsze badania kontrastywne z tego obszaru nauki prowadzone przez uczonych z Instytutu Językoznawstwa Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu (zob. Kubacki 2017, 2019). Warto przypomnieć cykl kontrastywnych badań legilingwistycznych opublikowanych przez naukowców skupionych zwłaszcza wokół Zakładu Legilingwistyki i Języków Specjalistycznych, kierowanego ówczesnie przez prof. Aleksandrę Matulewską, uznaną w Polsce i poza jej granicami badaczkę polskiego i angielskiego języka prawa. Badania te obejmowały polsko-angielską, polsko-chińską, polsko-grecką, polsko-hispańską, polsko-szwedzką oraz polsko-węgierską terminologię prawa i były efektem projektu naukowego finansowanego przez Narodowe Centrum Nauki (Kubacki 2017: 168). W 2019 r. omówiłem kolejne legilingwistyczne badania kontrastywne, tym razem w zakresie pary języków koreański–polski, prowadzone również przez naukowców z poznańskiego ośrodka naukowego (zob. Kubacki 2019).

¹ Przedmiotem recenzji jest monografia Przemysława Kusika *Zastosowanie metod prawno-porównawczych w procesie tłumaczenia na przykładzie polsko-angielskiego przekładu terminologii z zakresu prawa rzeczowego*. Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN 2025.

W 2023 r. Przemysław Kusik przedłożył do procedowania na Wydziale Lingwistyki Stosowanej Uniwersytetu Warszawskiego pracę doktorską w dziedzinie nauk humanistycznych, dyscyplina językoznawstwo, pt. *Zastosowanie metod porównawczych w procesie tłumaczenia na przykładzie polsko-angielskiego przekładu terminologii z zakresu prawa rzeczowego*, którą napisał pod opieką naukową prof. Joanny Osiejewicz i którą następnie obronił w 2024 r., otrzymując wysokie oceny od wszystkich trzech recenzentów². Rok później w renomowanym Wydawnictwie Naukowym PWN SA w Warszawie pod tym samym tytułem rozprawa ukazała się drukiem w nieznacznie zmienionej formie. Warto przypomnieć, że Przemysław Kusik – z wykształcenia również prawnik – obronił w 2025 r. tytuł doktora z zakresu nauk społecznych w dyscyplinie prawo na Akademii Humanitas w Sosnowcu. Dodajmy, że od 1.10.2024 r. pracuje w Katedrze Dydaktyki Przekładu Instytutu Filologii Angielskiej Uniwersytetu Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie, a także wykonuje zawód tłumacza przysięgłego języka angielskiego. Co więcej, Autor recenzowanej monografii jest mi znany z interesującego wystąpienia podczas konferencji legilingwistycznej w Gułtowach koło Poznania w 2024 r., w której miałem przyjemność także brać udział, oraz artykułu opublikowanego na łamach „Rocznika Przekładoznawczego” (nr 18/2023) pt. *Tłumacz prawniczy czy prawnik tłumacz? Rozważania na temat relacji pojęć ‘tłumacz prawniczy’ i ‘prawnik’ w kontekście tzw. myślenia prawniczego*. Z naszkicowanego powyżej obrazu wyłania się ambitny jurslingwista, który łączy zagadnienia teoretyczne z zakresu prawa porównawczego z praktyką tłumaczenia prawniczego w obrębie pary języków polski–angielski.

Obszerne, bo liczące 495 stron, dzieło Przemysława Kusika przeczytałem ponownie z dużym zainteresowaniem. Jest to nowatorskie opracowanie interdyscyplinarne, które wpisuje się w nurt badań nad językiem prawnym. Przypomnijmy, że Jerzy Pieńkos (1999) wprowadził za Jeanem-Claude’em Gémarem do obiegu naukowego w Polsce nazwę „jurslingwistyka” (notabene jej polska nazwa jest przedmiotem krytycznych rozważań Autora w rozdziale 2.2.2.), która z jednej strony zajmuje się badaniem przekładu tekstów prawnych i prawniczych, z drugiej zaś strony jest dyscypliną stworzoną na potrzeby redakcji tekstów, terminologii czy leksykografii słownikowej, a w centrum jej zainteresowania są głównie zagadnienia semantyczne, składniowe, stylistyczne oraz terminologiczne tekstu prawnego i tekstu prawniczego (Pieńkos 1999: 18). W ostatnich dwóch dekadach badania takie podjęło wielu językoznawców, prawoznawców i przekładoznawców, co znajduje odzwierciedlenie w obszernej bibliografii Autora. Szczególnie wiele prac doktorskich w zakresie przekładoznawstwa³ powstało na temat tłumaczenia prawniczego. Poświęcono je za-

² Recenzentami byli Jolanta Lubocha-Kruglik, prof. UŚ, prof. Stanisław Goźdz-Roszkowski oraz autor niniejszego artykułu recenzyjnego.

³ Np. Anna Bonek (2016): *Eyetracking-Analyse computergestützten Übersetzungsprozesses. Übersetzung deutschsprachiger Verwaltungsakte ins Polnische*, rozprawa doktorska, Uniwersytet Warszawski; Joanna Rydzewska-Sięmiątkowska (2017): *Wykładniki modalności deontycznej w polskim i fińskim języku prawa*, rozprawa doktorska, Uniwersytet Warszawski; Emilia Wojtasik-Dziekan (2017): *Umowy prawa cywilnego w przekładzie koreańsko-polskim i polsko-koreańskim*, rozprawa doktorska, Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu;

równy językom o szerokim zasięgu w Polsce (angielski, niemiecki, francuski), jak i językom rzadkim w naszym kraju (np. chiński, fiński, koreański). Niemniej jednak wybrany przez Autora temat nie doczekał się jeszcze kompleksowego opracowania w lingwistyce prawa. Dziedzinę badań stanowiących przedmiot recenzowanej publikacji można by nawet określić mianem „legitranslatoryki” lub „jurystranslatoryki”, ponieważ w jej przypadku chodzi – jak trafnie ujmuje to Autor w *Streszczeniu* rozprawy – o wyposażenie tłumaczy prawniczych w niezbędną wiedzę już na etapie ich kształcenia, a także o możliwość bezpośredniego wykorzystania prawa porównawczego w procesie tłumaczenia, zwłaszcza w zakresie przekładu terminologii (Kusik 2025: 15).

Monografia Przemysława Kusika obejmuje streszczenie w języku polskim i języku angielskim wraz ze słowami kluczowymi w obu językach, spis treści, tabel, wykresów i rysunków, siedem rozdziałów oraz – jak już wspomniałem powyżej – obszerną (28 stron!), reprezentatywną i wzorcowo opracowaną bibliografię, podzieloną na wykaz aktów prawnych, orzeczeń, pozycji zwartych, prac dyplomowych, artykułów i rozdziałów w pracach, słowników, glosariuszy, encyklopedii i baz prawniczych, dokumentów i stron internetowych. Zawiera ona tylko te publikacje, na które Autor powołuje się w tekście książki. Każdy z rozdziałów jest podzielony na podrozdziały oraz jednostki niższego rzędu. Warto podkreślić, że w części empirycznej zamieszczono przejrzyste tabele i wykresy eksplikujące szczegółowe wyniki analiz. Cieszy fakt, że każdy rozdział rozprawy kończy się niebanalnym podsumowaniem i stosowną konkluzją bądź kilkoma konkluzjami, a często sformułowaniem nowych, istotnych zagadnień, które następnie Autor rozwija i uzasadnia na kolejnych stronach książki. Struktura całej książki jest zatem czytelna, logiczna i spójna.

Zamierzenia naukowe Autora wyrastają z poczucia braku kompleksowych opracowań w zakresie użytecznego zastosowania metod prawnoporównawczych w tłumaczeniu prawniczym, mimo że w literaturze translatorycznej istnieje wiele odniesień do konieczności zastosowania owych metod, ale bez wskazania konkretnych informacji, które z nich powinny znaleźć zastosowanie i w jaki sposób należy to uczynić. W tym kontekście Autor we *Wprowadzeniu* do swojego opracowania stawia precyzyjnie główne pytanie badawcze: *Czy zastosowanie metod prawnoporównawczych może być użyteczne w procesie tłumaczenia prawniczego?* oraz cztery związane z nim uszczegóławiające pytania dodatkowe, które przytaczam poniżej in extenso (Kusik 2015: 28):

- (1) *W rozwiązywaniu których problemów tłumaczeniowych może pomóc zastosowanie metod prawnoporównawczych?*
- (2) *Które metody prawnoporównawcze mogą zostać zastosowane w procesie tłumaczenia prawniczego dla osiągnięcia jego celu?*

Maria Płaszczynska (2024): *Polski i chiński język urzędowy – analiza porównawcza (na przykładzie dokumentów dotyczących gospodarowania lasami)*, rozprawa doktorska, Uniwersytet Jagielloński; Magdalena Baczyńska (2020): *Analiza porównawcza tłumaczeń wykonanych przez tłumaczy przysięgłych języka angielskiego przed oraz po wejściu Ustawy o zawodzie tłumacza przysięgłego z 2004 roku. Studium z dziedziny przekładu tekstów prawniczych*, rozprawa doktorska, Wyższa Szkoła Filologiczna we Wrocławiu.

- (3) *Czy zastosowanie metod prawnoporównawczych w tłumaczeniu prawniczym jest praktyczne z punktu widzenia czasu, środków i umiejętności, których ono wymaga?*
- (4) *Czy istnieją efektywne alternatywy dla wykorzystania metod prawa porównawczego w tłumaczeniu prawniczym?*

Co więcej, Autor klarownie stawia główną hipotezę badawczą oraz hipotezy szczegółowe związane z powyższymi pytaniami badawczymi (tamże). Działania te świadczą jednoznacznie o jasnych założeniach i celach badawczych monografii.

Na korpus badawczy omawianego studium składają się – jak podaje Kusik (2025: 29) – trzy tłumaczenia na język angielski książki drugiej polskiego *Kodeksu cywilnego* (C.H.Beck 2019 i 2022 oraz Kancelaria „Kuczek-Maruta” i in. 2022). Obejmuje ona prawo rzeczowe. Tłumaczenia pochodzą z dwóch systemów informacji prawnej: Legalis (C.H.Beck, b.d.) oraz LEX (Wolters Kluwer Polska, b.d.). Punktem odniesienia do analizy dla wybranych terminów polskich z zakresu prawa rzeczowego są systemy prawne Anglii i Stanów Zjednoczonych. Na uznanie zasługuje przekonujące uzasadnienie przez Autora takiego właśnie wyboru tekstów do analizy. Autor argumentuje, że nieprzystawalność pojęciowa w obszarze prawa rzeczowego między systemami prawa *common law* i *civil law* jest szczególnie wyrazista oraz że zakres analizy musi być możliwy do wykonania w ramach przyjętych do badania założeń i celów. Analizie poddano trzy różne tłumaczenia, kompetencje zaś językowe i merytoryczne Autora są wystarczające do jej przeprowadzenia. Ponadto wybór tekstów z jednej konkretnej dziedziny prawa umożliwia przeprowadzenie jednorazowej analizy makro- i mikrokomparatystycznej (Kusik 2015: 311–312).

Właściwe badania empiryczne – dotyczące wyłącznie przekładu pisemnego – przeprowadzono w ramach czteroetapowej procedury wykorzystującej kontrastystyczną analizę lingwistyczną o charakterze jakościowym i ilościowym oraz – w ujęciu eksperymentalnym – zaadaptowane metody prawnoporównawcze, których celem była weryfikacja ekwiwalentów tłumaczeniowych w analizowanych przekładach z zakresu prawa rzeczowego. Adaptację metod prawnoporównawczych do praktyki translacyjnej Kusik określa mianem „tłumaczeniowej analizy prawnoporównawczej”. Pierwszy etap obejmuje wstępną analizę makro- i mezokomparatystyczną, przeprowadzaną do nakreślenia kontekstu dla dalszych badań mikrokomparatystycznych, jak i oceny przydatności prawa porównawczego w tłumaczeniu na poziomie systemów i gałęzi prawa. Drugi etap polega na identyfikacji polskich terminów prawnorzeczowych w tekście źródłowym oraz ich angielskich ekwiwalentów w tłumaczeniach, co pozwala ukierunkować analizę w warstwie terminologicznej – kluczowej z punktu widzenia wykorzystania prawa porównawczego w przekładzie prawniczym. W trzecim etapie następuje weryfikacja ekwiwalentów w przypadkach, gdy wystąpiły rozbieżności między tłumaczeniami. Badanie to odzwierciedla proces decyzyjny tłumacza: obejmuje nie tylko ocenę poprawności wybranych rozwiązań, lecz także wskazanie propozycji alternatywnych i analizę potencjału ogólnodostępnych źródeł jako zamiennika dla metod prawnoporównawczych. Czwarty etap ma charakter ilościowy i polega na opracowaniu wyników, tj. określeniu stopnia zgodności ekwiwalentów, udziału terminów zakwestionowanych oraz liczby i rodzaju

propozycji alternatywnych. Wyniki badań zestawiono z problemami tłumaczeniowymi, w których rozwiązywaniu metody prawnoporównawcze okazały się skuteczne. Na podstawie zebranych danych – z uwzględnieniem ograniczeń metodologicznych i zakresu materiału – Autor sformułował odpowiedzi na pytania badawcze i zweryfikował postawione hipotezy (zob. Kusik 2025: 29).

Opracowanie Przemysława Kusika stanowi kompleksowe studium teoretyczno-pragmatyczne w zakresie możliwości użytecznego zastosowania metod komparatystyki prawniczej w procesie tłumaczenia prawniczego. We *Wprowadzeniu*, będącym zarazem rozdziałem pierwszym rozprawy, przedstawiono w sposób esencjonalny założenia, cele i metody pracy oraz opisano jej układ. W rozdziale drugim omówiono pojęcie, istotę, funkcje i cechy charakterystyczne języka prawa oraz zagadnienie terminologii prawa i jego niedookreśloności. Rozdział wieńczy krótka analiza komparatystyczna polskiego i angielskiego języka prawa. Rozdział trzeci poświęcono wybranym zagadnieniom tłumaczenia prawniczego. Są nimi: definicja, cel oraz zarys historyczny tłumaczenia prawniczego, modele tłumaczenia prawniczego, tłumaczenie prawnicze jako akt komunikacji, definicja pojęcia ekwiwalencji, przekładalność w kontekście tłumaczenia prawniczego, kompetencje tłumacza prawniczego, oczekiwania wobec tłumacza prawniczego, problemy terminologiczne oraz problemy interpretacji prawa przez tłumaczy. W rozdziale czwartym zreferowano prawo porównawcze i jego związki z tłumaczeniem prawniczym, a w rozdziale piątym zaprezentowano metody prawa porównawczego. Wreszcie rozdział szósty poświęcono zastosowaniu tłumaczeniowej analizy prawnoporównawczej w odniesieniu do polsko-angielskiego przekładu terminologii z zakresu prawa rzeczowego w ramach szczegółowo omówionej powyżej czteroetapowej procedury badawczej. Na uwagę zasługuje pełna analiza makrokomparatystyczna (systemy prawne Polski, Anglii i Stanów Zjednoczonych) oraz pełna analiza mezokomparatystyczna (prawo rzeczowe versus *property law*), a także analiza mikrokomparatystyczna obejmująca: (a) zestawienie 140 terminów z zakresu polskiego prawa rzeczowego wraz z ich angielskimi ekwiwalentami tłumaczeniowymi pochodzącymi z trzech badanych tekstów tłumaczeń, (b) zestawienie 83 terminów z przykładów zebranych w punkcie (a), w przypadku których wystąpiły jakiegokolwiek rozbieżności między ekwiwalentami, (c) szczegółową analizę 10 wybranych terminów źródłowych z zestawienia przykładów w punkcie (b). Szkoda jednak, że analizie mikrokomparatystycznej poddano zaledwie 10 jednostek terminologicznych spośród wszystkich 83 terminów wykazujących różnice w analizowanych tłumaczeniach, bo jak sam Autor uzasadnia w rozdziale 6.4.2., „tok analizy dla całej grupy terminów był podobny, choć – z uwagi na specyfikę poszczególnych terminów i związanych z nimi problemów – nie identyczny” (Kusik 2025: 351). Analiza mikrokomparatystyczna wszystkich odmiennych translatów dotyczących prawa rzeczowego pozwoliłaby całościowo ujawnić podobieństwa i różnice w zakresie znaczenia, użycia i funkcji terminów w prawie polskim, anglosaskim i amerykańskim, a także określić stopień asymetrii pojęciowej i terminologicznej pomiędzy językiem polskim i językiem angielskim, co dałoby wymierne korzyści dla autorów przyszłych opracowań terminologicznych i leksykograficznych. W rozdziale siódmym dokonano weryfikacji hipotez

i udzielono szczegółowych odpowiedzi na postawione pytania badawcze, a także omówiono kierunki dalszych badań. Monografię zamyka – jak już wspomniałem powyżej – wyczerpująca bibliografia.

Wartościowym elementem pracy jest także proponowany model tłumaczeniowej analizy prawnoporównawczej (zob. rozdział 7.2.3.), który może stanowić praktyczne narzędzie dla tłumaczy różnych języków (nie tylko w parze językowej polski–angielski). Autor nie ogranicza się jedynie do wskazania punktów stycznych między prawem porównawczym a przekładem prawniczym, lecz także formułuje praktyczne wskazówki dotyczące efektywnego zastosowania metod prawnoporównawczych w tłumaczeniu.

Publikacja napisana jest poprawnym stylem naukowym, zasada się na solidnych podstawach legilingwistycznych i niewątpliwie posiada liczne walory naukowe. Autor wykazał się bardzo dobrą umiejętnością redagowania prac naukowych. Zarówno obudowa pracy (tj. przypisy, wykazy, skróty, wykresy, tabele, bibliografia etc.), jak jej zasadniczy trzon nie budzą żadnych zastrzeżeń. Książkę przygotowano bardzo starannie pod względem językowym i redakcyjnym. Warto podkreślić, że język, którym posługuje się Autor, jest bogaty w leksykę i frazeologię naukową oraz terminologię specjalistyczną i jest poprawny pod względem składniowym. Widać w pracy troskę o słowo i bardzo dobrą znajomość języka ojczystego.

Podsumowując: do najważniejszych zalet książki zaliczam wybór nowatorskiego tematu, udane połączenie kwestii teoretycznych z wnikliwymi analizami materiałów badawczych, samodzielność i krytyczną postawę podczas analizy koncepcji naukowych i metod badawczych zarówno w naukach prawnych, jak i w translatoryce, przyjęcie właściwej metodyki badawczej, umiejętność logicznego i spójnego wnioskowania oraz widoczną we wszystkich rozdziałach w pracy umiejętność syntetycznego podsumowywania. Oparty na przestudiowanej literaturze przedmiotu wywód zawiera odpowiednie komentarze odautorskie, konkluzje i nowe postulaty. Autor dostrzega potrzebę prowadzenia nowych, szerszych badań, co świadczy o rozwiniętych potrzebach poznawczych i o wysokich umiejętnościach interpretacyjno-inferencyjnych. To obszerne studium kontrastywne stanowi ważny głos w dyskusji nad relacjami prawa porównawczego i tłumaczenia prawniczego, a zaproponowany model tłumaczeniowej analizy prawnoporównawczej z pewnością okaże się przydatny przy tłumaczeniu prawniczym w różnych konfiguracjach językowych. Publikacja z pewnością stanie się nie tylko ważną pomocą dydaktyczną w środowisku akademickim, ale także cennym przewodnikiem po wybranych aspektach legilingwistyki dla tłumaczy praktyków, którzy zajmują się zawodowo niełatwym przekładem tekstów prawnych i prawniczych.

Do kontrastywnych badań legilingwistycznych w Polsce na przykładzie języków germańskich należy zaliczyć również analizy Aleksandry Wronkowskiej-Elster, która pod moją opieką naukową przygotowuje dysertację doktorską na temat zastosowania prawa porównawczego w tłumaczeniu niemieckich i polskich tekstów z zakresu prawa karnego (między innymi badane gatunki tekstu to wyroki karne i wyroki nakazowe). Niewątpliwie jest to temat podobny do badań Przemysława Kusika, choć materiał badawczy obejmuje inną gałąź prawa oraz inną parę językową. Dotychczasowe wyniki

badań Aleksandra Wronkowska-Elster opublikowała w dwóch artykułach w Polsce i Niemczech: pierwszy z nich, pt. *Prawo porównawcze jako narzędzie pracy tłumacza przysięgłego* (2023), ukazał się na łamach polskiego czasopisma specjalistycznego „Orbis Linguarum”, drugi, pt. *Vergleichende Analyse des Strafbefehlsverfahrens in Deutschland und Polen aus translatorischer Sicht* (2024), został opublikowany w Niemczech w serii wydawniczej „Translation Landscapes“ w Wydawnictwie Vandenhoeck & Ruprecht Verlage (pod marką V&R unipress) w Getyndze pod moją współredakcją. W obu artykułach Autorka wykazała użyteczność zastosowania analizy prawno-porównawczej na potrzeby tłumaczenia tekstów z zakresu prawa karnego (kwalifikacja przestępstw, wybrane terminy prawa karnego, procedura nakazowa).

Cieszy fakt, że także w obszarze języków germańskich, takich jak niemiecki i angielski, prowadzone są systematyczne i użyteczne badania legilingwistyczne, które łączą perspektywę prawa porównawczego z praktyką tłumaczenia prawniczego. Zarówno monografia Przemysława Kusika, jak i artykuły naukowe Aleksandry Wronkowskiej-Elster dowodzą, że kontrastywna analiza języka prawa w ujęciu interdyscyplinarnym otwiera nowe możliwości badawcze, pozwala lepiej uchwycić różnice systemowe oraz terminologiczne i przekłada się na konkretne wskazówki dla tłumaczy. Tego rodzaju przedsięwzięcia naukowe nie tylko wzbogacają dorobek polskiej legilingwistyki, lecz także wpisują się w międzynarodowy nurt badań nad przekładem prawniczym. Są one cenne i dla środowiska akademickiego, i dla praktyki translatorskiej.

Bibliografia

- Baczyńska, Magdalena (2020): *Analiza porównawcza tłumaczeń wykonanych przez tłumaczy przysięgłych języka angielskiego przed oraz po wejściu Ustawy o zawodzie tłumacza przysięgłego z 2004 roku. Studium z dziedziny przekładu tekstów prawnych*, rozprawa doktorska. Wrocław: Wyższa Szkoła Filologiczna we Wrocławiu.
- Bilut-Homplewicz, Zofia / Czachur, Waldemar / Duszak, Anna / Adamzik, Kirsten / Skog-Södersved, Mariann / Musolff, Andreas / Spillner, Bernd / Bartmiński, Jerzy (2012): *Rozmowa o kontrastywności w badaniach nad tekstem i dyskursem*. [W:] *Tekst i Dyskurs = Text und Diskurs*, vol. 5, s. 13–32.
- Bonek, Anna (2016): *Eyetracking-Analyse computergestützten Übersetzungsprozesses. Übersetzung deutschsprachiger Verwaltungsakte ins Polnische*, rozprawa doktorska. Warszawa: Uniwersytet Warszawski.
- Kubacki, Artur D. (2017): *Z najnowszych badań legilingwistycznych w Polsce*. [W:] *Comparative Legilinguistics. International Journal for Legal Communication*, vol. 31, s. 167–172.
- Kubacki, Artur D. (2019): *Legilingwistyczne badania kontrastywne w Polsce na przykładzie pary języków koreański–polski*. [W:] *Comparative Legilinguistics. International Journal for Legal Communication*, vol. 40, s. 91–101.

- Kusik, Przemysław (2025): *Zastosowanie metod prawnoporównawczych w procesie tłumaczenia na przykładzie polsko-angielskiego przekładu terminologii z zakresu prawa rzeczowego*. Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN.
- Pieńkos, Jerzy (1999): *Podstawy jurslingwistyki. Język w prawie – prawo w języku*. Warszawa: Oficyna Prawnicza Muza.
- Płaszczyńska, Maria (2024): *Polski i chiński język urzędowy – analiza porównawcza (na przykładzie dokumentów dotyczących gospodarowania lasami)*, rozprawa doktorska. Kraków: Uniwersytet Jagielloński.
- Rydzewska-Sięmiątkowska, Joanna (2017): *Wykładowi modalności deontycznej w polskim i fińskim języku prawa*, rozprawa doktorska. Warszawa: Uniwersytet Warszawski.
- Wojtasik-Dziekan, Emilia (2017): *Umowy prawa cywilnego w przekładzie koreańsko-polskim i polsko-koreańskim*, rozprawa doktorska. Poznań: Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu.
- Wronkowska-Elster, Aleksandra (2023): *Prawo porównawcze jako narzędzie pracy tłumacza przysięgłego*. [W:] *Orbis Linguarum* vol. 57, s. 603–618.
- Wronkowska-Elster, Aleksandra (2024): *Vergleichende Analyse des Strafbefehlsverfahrens in Deutschland und Polen aus translatorischer Sicht*. [W:] Artur D. Kubacki, Piotr Sulikowski (red.): *Aktuelle Trends in der Übersetzungswissenschaft*, Translation Landscapes – Internationale Schriften zur Übersetzungswissenschaft, t. 8, Göttingen: Vandenhoeck & Ruprecht Verlage, s. 193–205.